

**CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY.
CRIMINAL AND PENAL LAW**

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-38>

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ ЧИННОГО КК УКРАЇНИ ТА ПРОЄКТУ КК УКРАЇНИ**

Денисов Г. О.

студент юридичний факультету

Науковий керівник: Лисько Т. Д.

*доцент кафедри кримінального права і процесу
юридичного факультету*

*Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Дослідження нового українського кримінального кодексу є важливим напрямом сучасної вітчизняної кримінально-правової доктрини, його актуальність полягає у доведенні безперервності боротьби суспільства та держави із злочинністю в усіх її проявах в сучасній Україні.

Необхідність суттєвого реформування чинного кримінального законодавства зумовлена цілою низкою причин. Перша з них – динамічність змін та доповнень у нашому законодавстві, що зруйнували його цілісність та системність. Друга причина – невідповідність чинного законодавства про публічні правопорушення міжнародним зобов'язанням України, у тому числі, і тим гарантіям прав людини, що забезпечуються Європейською конвенцією з прав людини. Третя причина – відсутність єдиної системи законів про публічні правопорушення та необхідність створення цілісного Зводу Законів України. Четверта причина – необхідність уніфікації всіх законів, що встановлюють відповідальність за публічні правопорушення [7, с. 29].

За дев'ятнадцять років чинності Кримінальний кодекс України зазнав суттєвих змін, прийняття яких обґрунтоване необхідністю його удосконалення. Однак насправді деякі з цих змін суттєво ускладнили застосування кримінально-правових норм, зокрема призвівши до виникнення дублюючих норм, невиправданої конкуренції, втрати

окремих кримінально-правових інструментів впливу на осіб, які вчиняють суспільно небезпечні діяння. З огляду на зазначене, цілком очікуваним кроком Президента України було створення робочої групи з питань розвитку кримінального права (Указ Президента України № 584/2019 від 7 серпня 2019 р. «Питання Комісії з питань правової реформи»), перед якою визначено завдання реформувати кримінальне законодавство України. Нині ми маємо перші результати роботи – проект нового Кримінального кодексу України, а точніше проект окремих норм та інститутів, насамперед його Загальної частини, станом на 17 січня 2021 року [1, с. 7].

Розроблення цього нормативно-правового акта є важливим етапом розвитку кримінального права України, що започаткує якісно новий період його розвитку. Адже якщо в КК України 2001 р. значна частина норм та інститутів повторювала положення КК України 1960 р., то проект має якісно іншу природу, нестандартні підходи, що не характерні для більшості сучасних КК країн пострадянського простору. Науковці, які підготували цей документ, виконали колосальну наукову роботу. Результатом стала поява деяких кардинально нових норм та інститутів закону про кримінальну відповідальність. Вчені, які працювали і продовжують працювати над проектом, прагнуть забезпечити оптимально ефективну кримінально-правову охорону суспільних відносин. Водночас якісні кримінально-правові норми, що відповідатимуть зазначеній меті, як свідчить практика, можуть бути сформульовані в результаті роботи над ними не тільки відомих вчених, до яких, беззаперечно, належать члени робочої групи, але й критичного їх аналізу іншими науковцями не лише в галузі кримінального права, а також практиками.

Міркування щодо проекту в цілому

1. Розроблення та прийняття нового КК неможливе без розроблення та прийняття Кодексу України про кримінальні проступки. У протилежному випадку всі зусилля щодо введення в дію інституту кримінальних проступків знову будуть марними. Виникне питання відносно необхідності дізнавачів та спрощеного провадження щодо кримінальних проступків. До того ж, окремий кодекс про проступки, напевно, повторюватиме значну частину, а можливо і більшість положень Загальної частини КК. Тож виникає логічне питання доцільності такого дублювання.

2. Недостатньо вдалими видається підхід до нумерації статей КК в проекті. Вона складна для сприйняття, запам'ятовування, а отже буде незручною для освоєння та застосування. Така нумерація не притаманна більшості найбільш важливих законів та кодексів України.

Не характерна вона і для більшості законів про кримінальну відповідальність зарубіжних країн, які входять до романо-германської правової сім'ї.

Вихідні положення

Заслуговує на увагу визначення у ст. 1.1.1. проєкту КК України як єдиного закону України, що на засадах верховенства права регулює суспільні відносини між державою, потерпілими особами та особами, які вчиняють передбачені цим Кодексом діяння, шляхом встановлення:

- а) вичерпного переліку ознак і видів злочинів;
- б) видів і розмірів покарань та інших кримінально-правових засобів;
- в) підстав та порядку, за яких ці засоби застосовуються або не застосовуються.

Аналіз цього визначення дає підстави стверджувати, що держава не належатиме до потерпілих, а отже, відпадає концепція, що розглядала потерпілого в широкому значенні, відносячи туди фізичних та юридичних осіб, так і державу. Однак О.О. Дудоров та Є. О. Письменський мають рацію в тому, що феномен бланкетності, який не зникне з ухваленням нового КК, як такий заперечує тезу про те, що кримінальний закон може бути єдиним законом у сфері регулювання суспільних відносин, які виникають з приводу вчинення кримінально протиправних діянь [2, с. 13].

Ще однією вадою концепції видається неможливість віднесення таких злочинів як, наприклад, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, а так само прохання чи вимагання надати таку вигоду до жодного із способів, про які згадано в проєкті: ні до незаконного використання влади, службового становища чи певних повноважень, ні до впливу на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем чи певними повноваженнями. У проєкті корупційний злочин має значення лише для: призначення штрафу як додаткового покарання та визначення меж дії кримінального закону щодо діяння, учиненого за межами території України. Отже, у проєкті законодавець повністю відмовляється від обмежень, що стосуються корупційних кримінальних правопорушень, закріплених у чинному КК України. Такий крок не можна оцінювати однозначно. З одного боку, кримінально-правові наслідки вчинення корупційних кримінальних правопорушень порушують принципи кримінального права, а тому, ймовірно, можна прогнозувати, що Конституційний Суд України може зрештою визнати їх неконституційними. Хоча, з іншого боку, у них закладено певний потенціал стримування від учинення корупційних кримінальних правопорушень [3, с. 28].

Пріоритетним напрямом діяльності правоохоронних органів на території України є протидія корупційним правопорушенням. Корупція це зловживання наділеними повноваженнями заради особистої вигоди і особистих інтересів. У тексті проекту нового КК України опублікованого станом на 17 січня 2021 року передбачено розділ 1.3. «Роз'яснення термінів КК України « у якому закріплені поняття «корупційний злочин». Відповідно до п. 18 ч. 2 ст. 1.3.1. проекту нового КК України: корупційний злочин – злочин, який характеризується двома обов'язковими ознаками:

а) неправомірною вигодою як метою, предметом або засобом вчинення злочину; б) способом вчинення злочину, що полягає у незаконному використанні влади, службового становища чи певних повноважень або впливі на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем чи певними повноваженнями [4].

У сучасному національному законодавстві, поняття корупційне правопорушення та неправомірної вигоди передбачене п. 5 та п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року. Корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність. Неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи не грошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав. На підставі викладеного резюмуємо, у визначенні «корупційний злочин» передбаченого проектом нового КК України виокремлюється дві основні ознаки: «неправомірна вигода» та «спосіб вчинення злочину». У той же час, законодавець не конкретизує, суспільно небезпечні діяння, які визначатимуться корупційними злочинами, що на нашу думку потребує доопрацювання [5].

Багатьом відомо, що опубліковано новий контрольний проект Кримінального Кодексу України станом на 17.01.2021. Це вже третій контрольний проект Кримінального Кодексу починаючи з 15.09.2020, що виступає якісним показником того, що робота Комісії з питань правової реформи, у складі якої сформовано й робочу групу з питань розвитку кримінального права над проектом нового Кримінального Кодексу України триває поступово та виважено. Планується, що Загальна частина КК України буде складатися із трьох книг: про кримінальний Кодекс України, про злочин, про кримінально-правові засоби та їх застосування.

У відповідності до запропонованого пункту 18 частини 2 статті 1.3.1 (Роз'яснення термінів Кримінального Кодексу України) розділу 1.3 книги 1 (Про Кримінальний Кодекс України) Загальної частини Кримінального Кодексу України, наявна дефініція «корупційний злочин», під якою слід розуміти «злочин, який характеризується двома обов'язковими ознаками:

а) неправомірною вигодою як метою, предметом або засобом вчинення злочину.

б) способом вчинення злочину, що полягає у незаконному використанні влади, службового становища чи певних повноважень або впливі на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем чи певними повноваженнями» [4]. Враховуючи викладене, вважаємо за доцільне проаналізувати цю дефініцію з виокремленням двох обов'язкових ознак. При здійсненні аналізу новели дефініції «корупційний злочин» відповідно до проекту нового Кримінального Кодексу України станом на 17.01.2021 через призму діючого Кримінального Кодексу України, який був прийнятий Верховною Радою України 5 квітня 2001 року у редакції від 14.11.2020, де вживається визначення «корупційне кримінальне правопорушення», це вже слід визнати певним законодавчим видозміненням та необхідністю нового розуміння та осмислення «корупційного кримінального правопорушення». У свою чергу, виокремлення лише двох вище перелічених обов'язкових ознак корупційного злочину, чи не є це звуженням кола наявних інших ознак діючої норми корупційного кримінального правопорушення, які також їй притаманні. До яких ще слід відносити й вчинення корупційного кримінального правопорушення спеціальним суб'єктом або ж у окремих випадках просто фізичною особою, а також наявність виключно умисної форми вини – умислу. [6, с. 123].

Література:

1. Реформування кримінального законодавства крізь призму історичного надбання [Текст] : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 18 берез. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черній, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 155 с.

2. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Комплексне реформування кримінального законодавства України. Перший вагомий крок зроблено. *Юридичний вісник України*. № 46 (1323). С. 12–13.

3. Вознюк А. А. Корупційні кримінальні правопорушення: концептуальні проблеми в контексті реформування кримінального

законодавства України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 21–32. DOI: <https://doi.org/10.33270/04202002.21>.

4. Проект нового Кримінального кодексу України станом на 02.01.2021р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/04/kontrolnuj-proekt-kk-02-01-2021.pdf>.

5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 205.

6. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». К. : Атіка, 2011. С. 472.

7. Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України : матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 17–19 жовт. 2019 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Баулін та ін. Харків : Право, 2019. 500 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-39>

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ
АБО НЕЗАКОННОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ,
ЗБУТ ЛІСУ ЗА СУКУПНІСТЮ ЗЛОЧИНІВ ІЗ НАСТУПНИМ
ПРИВЛАСНЕННЯМ ЗРУБЛЕНИХ В ЛІСІ ДЕРЕВ**

Конопельський В. Я.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Будяченко О. М.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Досі залишається одним із дискусійних питань у науковій площині та проблемою застосування на практиці можливість кваліфікації за сукупністю злочинів незаконну порубку або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу із наступним привласненням зрублених в лісі дерев.